

DEN FØRSTE DANSKE NORDPOLSFÆRD

Af kaptajn *Johs. Balle*

Nu, hvor flyvemaskiner daglig passerer over Nordpolen, og undervandsbåde har fundet vejen under ismasserne omkring den, kan man sige, at en rejse til Nordpolen ikke mere er, hvad den var før – en fart fuld af farer og besvær med livet som indsats. Det kan måske derfor have interesse at høre om det første forsøg, der fra dansk side blev gjort for at nå Nordpolen.

Det er nu 227 år siden, at en lille dansk ekspedition satte sig det mål at finde frem til Nordpolen. Ganske vist var dette forsøg ret improviseret og det tekniske apparat så primitivt, at nordpolsfærden for os tager sig pudsig ud, selv om den nær kunne have kostet deltagerne livet. På den anden side kan netop det naive i foretagendets anlæg og udførelse give denne ekspeditionsberetning en særlig interesse og charme. Jeg har derfor ikke taget i betænkning at fremdrage den gamle beretning, så meget mindre som den uden for familiens kreds kun har været kendt af meget få herhjemme.

Ekspeditionens leder og skildrer var daværende ammunitions- og proviantsforvalter ved fortet Nepisene i Grønland *Johan Seckmann Fleischer*, stamfader til en stor familie, hvoraf flere medlemmer et par menneskealdre senere fulgte i bedstefaderens spor og søgte til Grønland i handelens og missionens tjeneste, og af hvilke i hvert fald en enkelt, en sønnesøn af Johan Seckmann blev i Grønland hele sit liv, og der grundede et nyt hjem for slægten. Denne mand, købmand Hans Mossin Fleischer, var oldefar til polarforskeren, dr. phil. Knud Rasmussen.

Johan Seckmann Fleischer blev født på Dragsholm den 13. september 1702. Da hans moder, der var datter af højesteretsassessor Johan Seckmann og kusine til de nedenfor omtalte brødre Seckmann, døde, medens drengen var ganske lille, tilbragte han sin første barndom på Dragsholm hos sin mormoder, en datter af Cort Adeler, indtil hun afgik ved døden i 1712. Samme år blev faderen, kaptajn i marineregimentet, Herman Reinhold Fleischer, dødelig såret i slaget ved Gadebusch, og Johan Seckmann kom først i huset hos en faster, der var gift med præsten i Brønshøj, derefter hos sin morfaders broder, højesteretsassessor Balthasar Seckmann, som synes at have haft sin hyre med drengens opdragelse – han kalder ham i hvert fald „et

forvildet Hoved“ og taler om at tilgive ham hans „vilde Forhold“. Allerede i sit 12. år kom Johan Seckmann på Sø-Academiet, og han blev kadet 1717, men gik senere over i hæren og deltog i kampene mod Karl den Tolvte i Norge 1718. Efter krigens slutning begyndte han på brødrene Seckmanns tilskyndelse at studere jura og forlangte efter et par års studium, at de skulle skaffe ham et civilt embede. Men „mig blev svaret: at jeg var for ung, endnu ej 25 Aar gammel, og for vild til at forestaae et civil Embede. Dette fortrød mig meget.“

Således var stillingen i 1728. Jeg giver nu ordet til Johan Seckmann selv og gengiver – med enkelte udeladelser – den beretning, han i den nu meget sjældne „Étatsraad Johan Seckmann Fleischers Efterretninger om sine Forfædre og sig selv“ har givet om sin grønlandsrejse 1728–31.

Anno 1728 antog Kong Frederik den 4de sig Grønland og Hedningenes Omvendelse sammesteds. Tvende Skibe blev udredede med Proviant, Ammunition, Canoner, Bygnings-Materialier, Heste og endeel Soldater for at blive der i Landet. Skibene laae sejlfærdige, men manglede en Proviantsforvalter; thi ingen vilde være det, eftersom Skibene, naar de havde udlosset i Grønland, strax skulde gaae hjem igien, og hele Ladningen skulde lægges paa aaben Mark der i Landet. Sø-Lieutnant Jesper Richard, min gamle skolekammerat, skulde med en Lodsgaliot følge disse Skibe for at recognocere Landet. Den 9de May kom jeg i Selskab med ham, Capitaine Landorph og Missionair Lange, som alle vare mine besynderlige Venner, med hvilke jeg vilde tage Afskeed. Vi bleve adskillige flere forsamlede i dette Selskab. De søgte at overtale mig til at følge dem. Jeg fik en søvnløs og tankefuld Nat. Morgenen derpaa Kl. 6 gik jeg til Cancellie-Forvalter Seckmann og lod sige: at jeg strax maatte tale med ham. Da jeg sagde ham min Resolution: at gaae til Grønland, ifald jeg kunde blive Proviants-Forvalter, spurgte han mig, om jeg var bleven rasende, og sagde jeg skulde betænke mig. Jeg svarede: der er ingen Tid til Betænkning, Skibene ligge sejlfærdige. Mistrøstig gik jeg fra ham til Justitsraad Diderich Seckmann omtrent Kl. 7½ Slet. Han stod færdig til at køre til Højesteret. Da jeg sagde ham mit Forsæt, spurgte han mig: om Hjernen var forrykt i mig. Kl. 10 gik jeg til Marchal Gram, som var min Patron, sagde ham min Beslutning, og bad ham skaffe mig i Tale med Kongen. Han spurgte mig: om det var med mine Venners Villie, at jeg vilde rejse til det haarde Land, hvortil jeg svarede: Nej, De ere alle imod, men jeg maae distinqvere mig, ifald jeg ved det Civile vil forfremmes. Han befalede mig at være i Kongens Audience-Gemak Kl. 11½ Slet, og naar han gav mig et Vink, at træde frem og levere Kongen min Ansøgning, samt, da det hastede, at sige Kongen, hvad jeg ansøgede. Kl. 12 gav Kongen Audience. Paa Marchalkens Vink traadte jeg

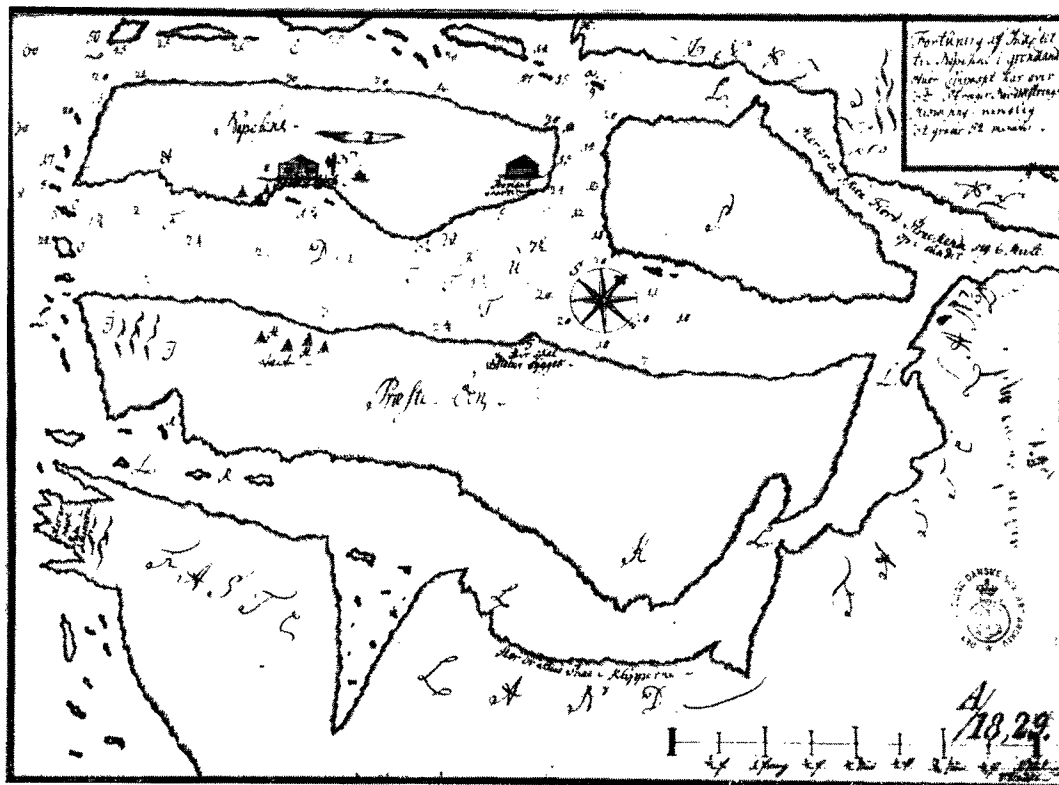
Kort over Nipisat, tegnet efter „Morianen“'s hjemkomst af A. Gerner.

frem, overleverede Kongen min Ansøgning og sagde: Skibene, som skal til Grønland ere sejlfærdige, men have ingen Proviants-Forvalter, hvilket Embede jeg allerunderdanigst søger. Da Kongen spurgte om mit Navn, og jeg havde svaret Fleischer, samt at min Fader var bleven i Slaget ved Gadebusch, hvilket jeg vidste vilde gjøre mere Indtryk end al anden Recommendation, sagde Kongen til mig: I skal være det, mæld eder strax paa Søe-Commissariatet, hvorfra I skal expederes. Samme Dags Eftermiddag Kl. 3 gik jeg paa Søe-Commissariatet. Her sad Etatsraad Bentzen, som var gift med en Datter af Geheimeraad Adeler, der var Broder til min Mormoder; han spurgte mig, om det var med mine Venners Villie, at jeg gik til Grønland, hvortil jeg svarede: Nej, de ere alle derimod. I det samme kom en kongelig Laqvai med min Ansøgning paategnet af Kongen. Jeg blev befalet: at komme igien følgende Dags Eftermiddag Kl. 3 for at få min Bestalling. Jeg gik derpaa til min Slægt og Paarørende for at tage Afsked, men ingen vilde see mig, ingen vilde tale med mig, saa fortørnede vare de alle. Den 11te May indpakkede jeg min Liden Eqvipage. Om Eftermiddagen Kl.

3 indfandt jeg mig paa Søe-Commissariatet og erholdt min Instrux. Samme Dag tog jeg om Borde paa Skibet (Fregatten) „Morianen“ kaldet, ført af Capitaine Moritzen (Mohrsen). Alle Officerer og Betjentere vare alerede om Borde. Den 12te May fik vi god Vind og havde lykkelig Rejse ind i Strædet, Strat David kaldet, som begynder ved Staten Hug. Den Mængde af Driv Iis, som kommer fra Nordpolen og opfylder Strædet, indjog os alle megen Frygt. I Begyndelsen, ved Staten Hug er Strædet meget bredt, men bliver alt smallere op mod Nordpolen. Paa den østre Side af Strædet ligger Grønland, og paa den vestre Side et Land, som blev kaldet „det amerikanske Skotland.“ Fra Staten Hug til Colonien Godthaab regnes 50 Mile, fra Godthaab til Nepissene 50, fra Nepissene til Disco 50, og fra denne til Nordpolen 50 Mile omtrent. Da jeg var kun lidet over 3 Aar i Landet, og (det) nu er næsten 56 Aar siden, jeg kom derfra, kan jeg mueligen tage fejl i meget i min Beskrivelse.

Ved Godthaab, hvor Præsten Herr. Hans Egede boede, blev udsøgt et Sted at bygge. Et lidet Stykke herfra var en god Havn, hvor alt blev udlosset. Et Pinkskib (Chron Printz Christian. 33 Læster) med Proviant fra Bergen kom til os her. Alle Skibs-Ladningerne bleve lagt paa Marken, indtil Huuse kunde blive opbyggede, og disse skulde først bygges til Folket. Saasom Viin, Brændeviin, Krud, og andet meere ikke kunde blive liggende paa Marken, resolverede Raadet: at beholde Pinkskibet Vinteren over for at lægge disse Ting deri, og sende Mandskabet med de andre Skibe til Danmark. Præst, Officerer, Betjenter og hele Mandskabet laae i Telter langt ud paa Høsten, saa vi i Teltene bleve nedsneede, førend Huusene kunde blive opbyggede. Da vi kom i Huusene, havde vi ej saa meget Brænde, at de raae og fugtige Huuse kunde varmes. De tolv norske Heste, vi havde med, døde af Mangel paa Høe; thi Folket, som blev brugt til Huuse-Bygningen, havde ikke Tid at samle Høe, hvoraf der ellers var tilstrækkeligt. Efter Nyeaar 1729, da Dagene begyndte at tage til, blev alt Folket sygt af Skørbug. Næsten den halve Commando af Soldater og Matroser døde. Det værste var: at de Døde bleve liggende blandt de Levende, thi der var ikke saa mange Friske, som kunde begrave de Døde, førend i April Maaned.

Først i May Maaned brød Gouverneuren, Commandanten, Artillere-Lieutnanten, Præsten Hr. Lange, Bogholderen, Kiøbmanden, Assistenten og Mandskabet op for med Baade at fare inden Skiers de 50 Mile til Nepissene. Der skulde og bygges og anlægges en Colonie. Men der var ingen, der som Skipper eller Styrmand kunde eller torde paatage sig at føre skibet (Pinken) derhen. Jeg stolede paa: at jeg som Søe-Cadet havde lært Navigationen, og foreslog Raadet: at jeg vilde føre det derhen, saafremt jeg maatte holdes frie for at aflægge Skipper-Regnskab for Skibet og dets Inventario, og det tilstodes mig: at udvælge 9 Matroser til Skibets Besætning. Det blev mig alt tilstaaet, og i Raadets Protocol bleve de største Forsikringer indførte: at jeg skulde være frie for at aflægge Skipper-Regnskab. Omtrent 8 Dage efter at

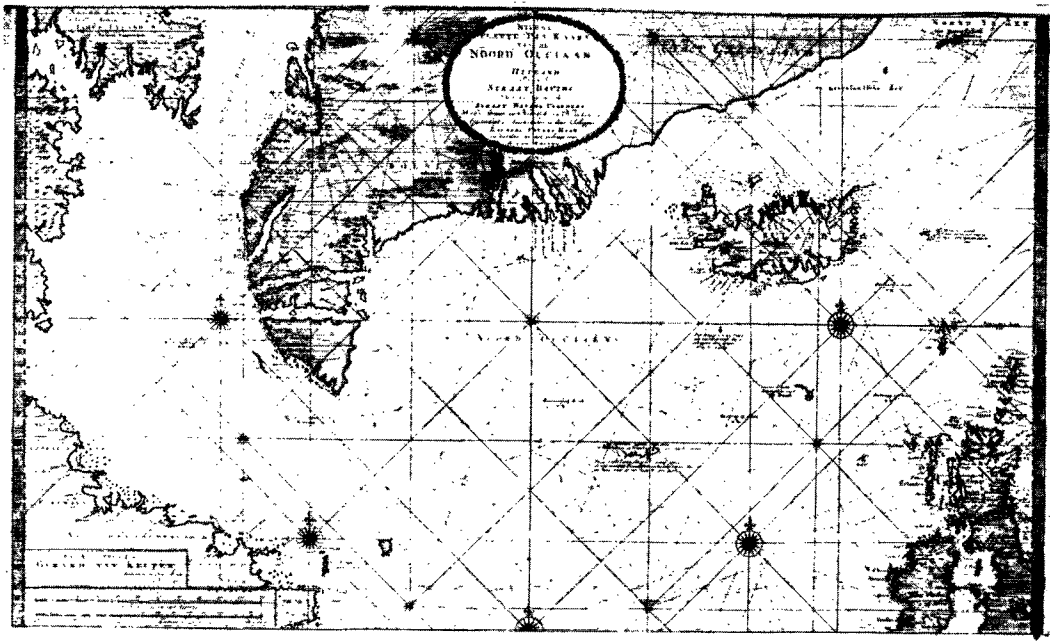
Kort over havnen „Nipesenē“, nu kaldet Nipisat. Tegnet for „Morianen“ anløb havnen.
Tegnet af løjtnant Andreas Gerner, næstkommanderende på „Morianen“.

de andre vare reiste i Baade, havde jeg indladet min Beholdning af Proviant, Ammunition og Materialer i Pinkskipet, var seilfærdig og med god Vind fortsatte Rejsen. Noget ud i Strædet saae jeg en meget stor Mængde Driv-Iis, men Gud var mig saa naadig, at den ej kom skibet nær. Efter 3de Samdøger kom jeg til Nepisene. Baadene vare ankomne 2de Dage forhen. Folket blev meget glad, da det saae mig løbe ind i Havnen, som er meget god for store og smaa Skibe i alle Slags Vinde. Proviant Huuset blev her bygget paa det beqvemmeste losse Sted, men Vaanings-Huusene ved Indløbet til Havnen, hvor der var en smuk Udsigt, og Stedet tillige var beqvemt til at bygge en Kirke med Kirkegaard. Der bleve og 2de Batterier anlagde, hvorpaa Canoner bleve plantede, hvilke ikke noget Skib, ja ej en Baad, der vilde løbe ind i Havnen, kunde undgaae. Et Skib fra Kiøbenhavn og et fra Bergen med Proviant kom i dette Aar her til os. Med det sidste fulgte en saa kaldet Commandeur for Hvalfangsten med 8 Harpunere, saa kaldede af deres Harpuner, med hvilke de skyde de store Hvalfiske. Denne Commandeur overleverede jeg Pinkskipet.

I Aaret 1730, især i Martii Maaned var Kulden her meget stærk, Husene kunde ikke holdes varme med Brænde, men blev lagt Stenkul i Ovnene. Fjorden saae i denne Maaned ud som en Skov formedelst den Mængde Hvalfiske, hvilke stode lige op i Vejret, to og to sammen mod hinanden og parredes. Der blev skudt tvende. Den ene kunde af Mangel paa Folk ej blive berget, da vi maatte lade den med Strømmen drive ud i Havet. Den anden blev paa den Maade berget, at jeg og alle Betienterne maatte sætte os i Vildmandskone-Baader og buxere den til Landet. Havde der været Folk nok, kunde i denne Maaned været fangne saa mange Hvalfiske, som ved deres Spæk og Barder kunde have betalt alt, hvad Kongen paa dette Land havde anvendt. Men af Mangel paa Folk kunde ikke noget betydeligt udrettes, hvorefter Commandeuren med sine 8 Harpunere blev med Pinkskipet sendt til Fædrelandet.

Forrige Aar havde jeg fra Bergen faaet adskilligt Havefrø tilsendt, hvilket jeg i en liden af mig anlagt Have havde saaet, men intet af alt kom op uden nogle Maanedes Reddiker. Ved Haven mellem Fjeldene var en stor Plan, hvor der voxte meget Græs. Den synes at have været i forrige Tider pløied i Agre. Her havde jeg strax efter St. Hansdag, thi før kunde Plougen ei komme i Jorden, saaet en Kande Byg, som jeg havde bekommet fra Bergen. Men der opkom ei andet end Straae saa højt, at det kunde skjule den største Karl.

Adskillige Skibe fra Holland, Hamborg og et fra Altona kom dette Aar ind i Havnen ved Nepissene for at tage frisk Vand. Som ingen Skib til vores Tilbagerejse det Aar var ventendes, skulde Kiøbmands-Assistenten, Jens Hiort Træsko rejse ud paa Handling med de Vilde. Han fik en Chaloupe eller Baad med fire Roerkarle og en Junge eller Dreng, samt Proviant med sig. Jeg fik Lyst at rejse med for at bese Landet. Sidst i May Maaned rejste vi fra Nepissene til Disco Bugten, et meget smukt Sted, hvor der skulde være et stort Hvalfiskerie. Vi rejste derfra i *Forsæt at ville rejse til Nordpolen*. Da vi var komne 20 Mile længere Nord efter, var Havet ganske tillagt med Iis, saa stærk, at vi ved at hugge 1½ Alen dybt i Isen ei saa Vand. De Vilde, som boede her i Landet, sagde: at de vare de sidste, som boede under Nordpolen, og at vi, ifald vi paa Isen vilde rejse til Nordpolen, maatte tage os vare: ei at komme Stedet for nær. Søen var der aaben; der var en Hvirvelstrøm, hvis Omløb var saa hastig: at dens Løb ei kunde sees. Ifald Isen var borte, saa man med Skib eller Baad kunde endog komme derhen, var det dog umueligt at komme dette Sted igennem uden at opluges af Hvirvel-Strømmen, thi fra Landet af kunde man see i Hvirvel-Strømmen et stort Hul, som Afgrunden. Fra dette Sted, hvor vi vare, var Havet fra Grønland over til det amerikanske Skotland ei over en fierding Mil bredt. Begge Landene saavel som Havet vare saaledes med Is bedækkede, at vi ei kunde see længere Strædets Længde.

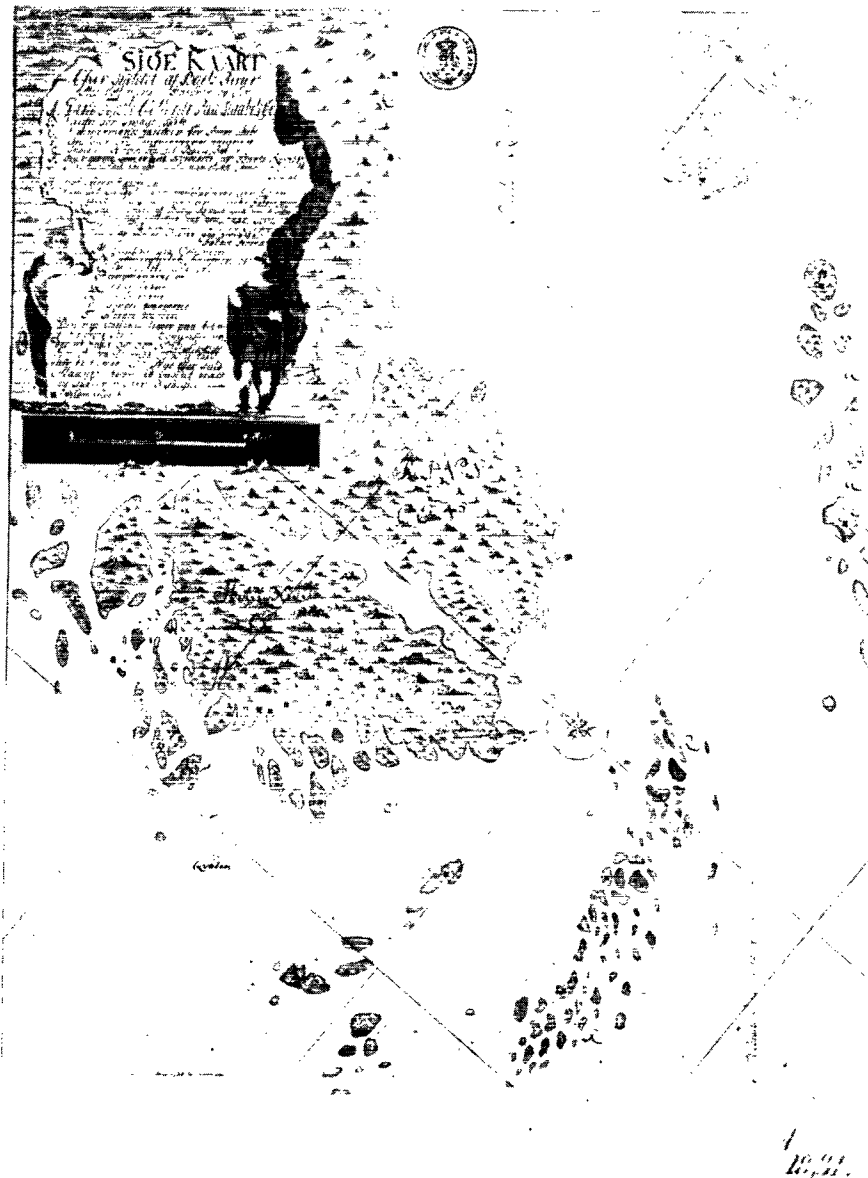

Laureus Frenkes Haans Kort nyttegnet af Gerard van Keulne 1722. „Morianen“ brugte et kort som dette, men af engelsk oprindelse, til at sejle efter.

Vi begave os da paa Hjemvejen til Nepissene, hvorhen vi havde omtrent 70 Mile. Alt hvad Assistenten kjøbte af de Vilde, skeede med den Betingelse: at de Vilde selv skulde bringe det til Nepissene. Paa Hjemreisen bleve vi af Driviis omringede. Vores Baad blev knused i Stykker. Vi maatte retirere os med alt, hvad vi havde, paa en stor Iissskaalle. Proviant havde vi kun til tvende Dage. Efter vores Beregning havde vi haabet inden den Tid at være i Nepissene. Men nu dreve vi omkring i Havet uvisse om, naar og hvor vi kom til at lande. Vor største Frygt var: at komme til at lide Hunger. Anden Dags Morgen, da vi saaledes vare drevne om, siger en af Matroserne eller roerskarlene: komme vi ei i Land i Dag eller i Morgen, saa før end vi alle skal døe af Sult, maa een af os dræbes til Spise for de andre: og det er bedst, at Jungen dræbes; thi han er fedest. Drengen græd. Jeg sagde: vi ere alle højt straffede, hvorfor skal vi begaae et forsætligt Mord og Manddrab? Dog, da vi nu alle ere lige gode, vil vi kaste Lod om, hvo af os skal blive de andre til Spise. Alle biefaldt det og begjærede: det strax skulde skee; paa det at den, som Lodden traf, kunde betænke sig paa Døden. Jeg svarede: vi er alle i den Forfatning: at vi maa tænke paa Døden. Dog gjorde jeg strax Sagen af saaledes: af mit Tørklæde trak jeg syv Traader. De sex gjorde jeg lige lange, men den syvende kuns halv saa lang med en Knude paa Midten. Jeg foreviste alle disse Traade med den Betydning: at

hvo, der trak den korteste Traad, om det og var jeg selv, skulde opofres for de andres. Derpaa vendte jeg mig om fra dem, blandede de syv Traader tilsammen, holdt dem i venstre Haand saaledes tillukket, at de syv Ender hængte udenfor, bad dem da alle at trække. Ingen vilde være den første. Jeg bad da Jungen eller Drenge trække først, som blev meget glad, da han trak en lang Traad. Assistenten trak dernæst en lang Traad. Matrosen, som havde sagt: at Jungen skulde dræbes, trak derpaa den korte Traad med Knuden paa og blev ganske forskrækket. — Dagen efter kom et Skib sejlene. Vi bandt en Skiorte paa Enden af en Baadshage, som blev holdt i Vejret, at den paa Skibet kunde sees. Som Skibet nærmede sig, begyndte vi af alle Kræfter at skrigte. En Baad kom da fra Skibet og bergede os. Ved Ankomsten paa Skibet, som var en hollandsk Hvalfiskfarer, tog Skipperen mig og Assistenten ned i Kahytten, og satte os Spegepølse for at spise, jeg sagde ham: at jeg fra Barndommen ei havde kunnet spise Pølse, men fik ondt aleene ved at se den. Men Skipperen tvang Pølsen til Munden paa mig; da jeg derved brækkede mig, tvang han mig til at drikke Brændeviin og atter tage et Stykke Pølse. Dette holdt han ved 3 a 4 Gange, indtil jeg var bleven halv drukken, da Pølsen gik ned. Siden har jeg stedse kunnet spise Pølse. Dette Skib bragte os til Colonien igien.

Det samme Skib „Morianen“, ført af Capitaine Moritzen (Mohrsen) som havde bragt os over til Grønland, kom i Aaret 1731 fra Kiøbenhavn til Nepissene og medbragte Kong Christian den 6tes Ordre: at vi skulde bryde op og med alt Folket komme hjem igien, dog tillodes det Præsten Hr. Hans Egede at blive i Landet, om han vilde. Skibet havde duet an ved Godthaab for at give Hr. Egede Underretning om denne Kongens Befaling. Og Hr. Egede kom med Skibet til os til Nepissene for at overlægge: hvad her var at gjøre. Kort derefter kom et Skib fra Kiøbenhavn for at indtage hvad det første Skib ei kunde romme. Hr. Egede vilde ei forlade de omvendte Hedninger. At lade ham med Kone og 4 Børn aleene tilbage, syntes vi ei for Gud at kunde forsvare. Vi bleve da enige om i Haab om kongelig Naade: at lade Hr. Egede beholde 8 Matroser hos sig, og som enhver af os havde til Gode vores Gage for 3 til 4 Aar, skulde vi ved Hiemkomsten ei oppebære det ringeste af samme, førend vi saae Udfaldet, hvorledes det skulde blive med Grønland. I fald der ei blev oprettet et Grønlandsk Handels-Compagnie, skulde vi til Foraaret 1732 for vor tilgodehavende Gage fragte et Skib til Grønland for at bringe Hr. Egede med Familie til Danmark. Denne beslutning blev forfattet i en ordentlig Act, som af os alle blev underskrevet og forseglet. Vi gjorde os da færdige til rejsen det hastigste, vi kunde. Alt blev indskibet. De opbygte Huuse blev staaende urørte, undtagen Jern-Ovnene, som vi toge til Baglast. Da vi vare komne næsten ud af Strædet og bleve frie for Driv-lisen, opkom en heftig Storm. Det andet Skib havde forladt os. Vi blev drevne ind iblandt Holmer og Skier under Skotland. Hvert Øieblik ventede vi

Kort over Baals Revier (Godthåbsfjorden) tegnet af Andreas Gerner.
 Kortet, der tilhører Det kongelige Søkartarkiv, er et af de smukkeste i arkivets samling af gamle hånd tegnede kort.

at forlise med Skib, Folk og alt. Mennesker paa det faste Land saae vi, og Capitainen lod skyde nogle Nødskud, men ingen dristede sig formedelst Stormens Heflighed at komme ud til os. Da vi et Samdøger havde været i denne Angest og Fare, lagde Stormen sig, og vi kom uden Skade ud af denne Nød. Siden havde vi en lykkelig

Sejlads til Kiøbenhavn, hvor vi, saa vidt jeg mindes, ankom først i September. Vi grønlandske Betientere, Geistlige, Militaire og Civile, gik alle strax op til Kongen og ved vores allerunderdanigste Forestilling overleverede tillige den af os i Grønland til Hr. Egedes Frelse oprettede Contract. Kongen ynkedes over os. En Placat blev publiceret for at opmuntre Kiøbmændene til at oprette et grønlandsk Handels-Compagnie, som strax blev sadt i Stand. Saaledes blev Hr. Egede med Familie, som vi havde efterladt i Grønland, ræddet, og vi friegiorte fra vores Forpligtelse.

Videre om Grønland vil jeg ei mælde, da andre nyere Skribenter have givet fuldstændigere Beskrivelse herom. Hvad jeg selv der i Landet har udrettet, vil jeg og, for ei at have Skin af, Pralerie, forbigaae.

Der er næppe tvivl om, at Fleischers beretning, der er nedskrevet i hans 85. år, 55 år efter grønlandsfærden, indeholder forskellige unøjagtigheder, hvad han jo heller ikke selv er blind for. Ved hjælp af skibsprotokollerne (logbøgerne) fra den tid er det imidlertid muligt på flere punkter at korrigere Fleischers fremstilling. — Man ser f. eks., at han løber lidt vild i navnene på kaptajner og skibe, idet det var kaptajn Diderich Myhlenphort, der førte „Morianen“ i 1728, og i 1729–30 var det kaptajnløjtnant Frederich Mohrsen. Han overvintrede i Grønland og kom først derfra 28. august 1731. Det var derfor heller ikke Mohrsen, der i 1731 overbragte kongens budskab om at forlade Grønland, men løjtnant Andreas Gerner, der med pinkskibet „Charitas“ bragte meddelelsen til Grønland. For at gøre beretningen mere fyldig, skal jeg give nogle oplysninger om besætning og passagerer ombord i „Morianen“ og om forholdene i „et kongeligt Koffardiskib“.

„Et kongeligt Koffardiskib“ var et marinen tilhørende handelsskib, der fragtede materialer til orlogsværftet. Føreren eller chefen var en månedsløjtnant (reserve-løjtnant) ellers var besætningen civil. Til grønlandsrejsen blev besætningen betydelig forøget, så der var: 1 kaptajn - 1 leutenant - 2 kadetter - 1 skipper - 2 styrmænd - 1 højbådsmand - 1 bødker - 1 skibmand - 2 kvartermestre - 1 barber - 1 skriver - 1 underskriver - 1 kok - 2 tømmermænd - 1 sejllegger - 1 archeliemester og 22 matroser. Ialt 42. „Morianen“ havde desuden passagerer. Blandt dem kan nævnes: major Paars, der skulle være guvernør over Grønland. Hans Niece, der skulle holde hus for ham. Løjtnant Landorph, underofficerer og soldater - ialt 24 mand -, der skulle tjene som bemanding på det fort, som skulle anlægges i Nepissene. Johan Seckmann Fleischer, assistent Jens Hiort Træsko med deres 12 mand, der skulle gøre tjeneste ved den „loge“ (således benævntes mindre kolonier og hvalfangerstationer), som også skulle oprettes sammesteds. Missionær Lange, der skulle være sjælesørger for hele denne brogede flok.

Da det var umuligt at skaffe tilstrækkeligt mandskab til rejsning af bygningerne til fortet og logen, havde man taget 10 mand ud af tugt-, rasp- og forbedringshuset og copuleret dem med lige så mange kvinder fra spindehuset, der så blev sendt til Grønland med „Morianen“. Det var, kan man vel godt sige, en køn samling ros at kolonisere landet med; de døde imidlertid alle under den store Koppeepidemi.

Det har ikke været let at sejle med så mange mennesker, særlig da skibene på den tid ikke var så store. Det har været mig umuligt at få konstateret, hvor stor „Morianen“ var, men skal man tage et gennemsnit af skibenes størrelse dengang, har den ikke været mere end 200 tons, altså mindre end vore gamle barkskibe. Der har også været vrøvl det meste af tiden, og i logbogen og protokollen kan man den ene dag læse, at en soldat får tamp for at have pryglet sin kone, og en anden dag får en anden soldat tamp for opsætsighed mod en Underofficer.

Forholdene ombord var også helt anderledes dengang, da kaptajnerne var meget fornemme herrer, og når det ikke lige gjalt manøvrering af skibet, blev alt afgjort skriftligt, hvad følgende lille episode fortæller om: Skipperen, der holdt Regnskab med varegodset til dækket, er af højbådsmanden blevet underrettet om, at bødkeren har fundet en sæbefjerding i lasten, der er læk. Skipperen skriver så en rapport til „den højædle og velbyrdige Capitaine“, hvori han anmoder den „højædle og velbyrdige Capitaine“ om at foranledige, at der foretages en besigtigelse af fjerdingen for at konstatere, hvor meget sæbe, der er løbet ud. „Den højædle og velbyrdige Capitaine“ tilskriver så sin næstkommanderende: - at det behager velædle leutnant Gerner at medtage skipperen Bent Hansen, Oberstyrmand Johan Struff og understyrmand Christopher Nielsen til en besigtigelse af en sæbefjerding, der er læk, og afgive skriftlig rapport om resultatet. Leutnanten, skipperen, oberstyrmanden og understyrmanden begiver sig så ned i lasten, hvor de efter at have besigtiget sæbefjerdingen fastslår, at lækagen stammer fra staverne, og der er lækket $17\frac{3}{4}$ pund sæbe ud. De udfærdiger derpå en rapport sålydende:

„Til dend velædle og velbyrdige Hr. Capitaine Myhlenphort.

Efter Ordre have vi besigtiget ommeldt Sæbefjerding og befunden dend at være læk paa een af Staverne, hvorigennem er udlækket $17\frac{3}{4}$ Pund Sæbe, hvilket vi saaledes Testerer.“

Skrivelsen er underskrevet af alle, der deltog i besigtigelsen. Da kaptajnen har fået rapporten, skriver han atter til sin næstkommanderende om at foranledige, at bødkeren driver båndene, og først da han har fået en skrivelse om, at båndene er drevet, er Sagen endelig endt.

„Morianen“ havde en forholdsvis heldig rejse op. Den lettede fra Castelspynten den 16. maj, passerede Kronborg den 20. og salutede den med 3 skud. Samtidig lettede pinken „Fortuna“ - på 44 comerselæster - der havde proviant og byggemate-

rialer med og skulle følges med „Morianen“. Den 27. maj passeredes „Fair Isle“. For den 31. maj står der følgende bemærkning: „Traf 12 Ostindiefarere hvoriblandt var 1 Viceadmiral og 1 Schoubynacht. Admiralen præjede og spurgte, hvor vi havde Hitland fra os.“ Derefter slår de et slag op efter Island for at få et godt af-farende sted, når kursen skal sættes mod Kap Farvel, dengang kaldt „Statenhuk“. Den 6. juni fås kending af Vestmannaøerne, og kursen sættes mod Statenhuk. Den 15. juni fik de kending af Statenhuk, og den 16. pejles Kap Desolation i NØ. 5 mile efter gisning, og samtidig står der en bemærkning, der giver oplysning om, hvilke kort og bøger de har haft at sejle efter. Der står ordret efter journalen: „Befandt efter det engelske Søebog og Kaart at Landet stræket sig N.NV hen, og efter det haf-ver vi befundet det ligesaa, efter det hollandske stræket Landet sig NV; saa vi sejle efter det engelske Søekaart.“

Den 19. pejledes Kap Comfort øst af. Hermed menes Tindingen (gr. Kingigtorsuaq), der ligger mellem Frederikshåb og Arsuk.

Den 22. træffer de på storisen.

Den 27. fik man land i sigte, og lodsens, en nordmand ved navn Wildtshusen, sagde, at det var mærkerne for landet ved Godthåb. Han turde ikke lodse skibet ind, men bad om at få „Charloupens armeret“ (i vandet), så han kunne ro ind og få bedre kending. Han må i alle tilfælde have kendt fjeldene og deres navne, da man ved, at capt. Myhlenphort ikke gjorde det. Den 29. pejledes „Hjortetakeren“. Den 30. traf de et skib fra Bergen, der netop kom ud fra kolonien. Skipperen lovede at lodse dem ind, og oplyste dem om, at de var nogle mile syd for „Baals Revier“. Den 1. juli kom løjtnanten fra lodsgalieten – lodsgalieten „West Vlieland“ med løjtnant Jesper Richard som chef var sejlet i forvejen for at rekognoscere landet – og bogholderen fra kolonien. Senere kom „Charloupens“ med den rette lods. Den 2. juli kastedes anker i „Admiralitetshavnen“, den nuværende skibshavn.

Da „Morianen“ var nået op i strædet, den gang „Strat Davis“ kaldet, har der antagelig været tale om afstande og formentlig ankomst til bestemmelsesstedet, for Fleischer fortæller, at der er temmelig bredt fra „Staten Huck“ og over til det, han kalder „Det amerikanske Skotland“ (under dette navn må regnes både Labrador og Baffinland), men at der bliver smallere, jo længere man kommer nord efter. Distancerne mellem de forskellige steder på kysten er han ikke heldig med, særlig når han taler om afstanden fra „Staten Huck“ til Godthåb, som han angiver til 50 mil, medens der i virkeligheden er 115 mil. Helt galt er han orienteret, når han siger, at der er 50 mil fra Disko til Nordpolen, da der er 315, og jeg synes, han kan være grønlanderne evig taknemmelig, fordi de ved deres skrækindjagende beskrivelse af Nordpolen afholdt ham fra at rejse videre. Denne beskrivelse af polen som en afgrund er meget betegnende for grønlanderne, der den gang kaldte Nordpolen for

„Jordens Navle“. Hvor langt, ekspeditionen er nået nord på, er ikke til at sige nøjagtigt, men efter den dictance, Fleischer opgiver, må de være nået et stykke norden for Svartenhuk, der ligger på godt 70° n. br. På rejsen tilbage når de ned i Diskobugten, hvor de møder is og får deres båd skruet ned.

„Morianens“ hjemrejse i 1731 forløb heldigt, idet der i logbogen ikke er anført noget om, at skibet har været i vanskeligheder ved Hitland. Det har antagelig været skibets hårde sejlads for at holde sig klar af Hitland, der i hans erindring er blevet til en sejlads mellem klipper og holme. I „Morianen“s logbog står der for den 28. august: „Pejlte N.Ø. Huch af Hitland Ø.t.N. og Ø.N.Ø. 3 Mile efter Gisning. N.t.W. laber Bramssejlskuling“ (vindstyrke 3). For den 29.: „Pejlte „Fuglø“ N.Ø. og N.Ø.t.N. 3 Mile af efter Gisning. N.W.t.W. Mærsejlskuling“ (vindstyrke 6–7) og for den 30.: „Stif rebet Mærsejlskuling“ (vindstyrke 8–9), men da er de allerede på 15° 08' og skulle være kommen gennem „Hullet“ ved „Fair Hill“ (Fair Isle).

Den 10. august sejlede „Morianen“ fra Godthåb. Den 14. august passeredes Statenhuk, som pejledes i NNW. 21 mile af. – Det er en noget lang afstand at tage kending af land. Den 28. august fik man land i sigte, der mentes at være Hitland. Skibet skulle så være 2° 35' øst for bestikket, hvad der også passede med afstanden fra Kap Farvel til Shetland. Fejlen i bestikket mentes at være forårsaget af strømmen mellem Shetland og Færøerne. Shetland (Fair Isle) passeredes den 29. kl. 8 aften. Den 1. september kl. 5½ ankredes i nærheden af Betleheim i Norge. Den 28. september sejledes fra Betleheim. Den 29. passeredes „Lienerts Næs“ – Lindesnæs. Den 30. passeredes Skagen, den 1. oktober Leesuo (Læsø), den 2. oktober tværs af Kullen ved dagning, den 7. oktober varpede indenfor bommen i Flådens Leje.

Et par år efter sin hjemkomst blev Johan Seckmann Fleischer udnævnt til soren-skriver for Hardanger, Voss og Lysekloster i Søndre Bergens amt, et embede, som han til sin høje alder røgtede med dygtighed og energi, så han har da fået noget ud af sin grønlandsrejse.